

Çocuk Cerrahisi Dergisi: 30. yıla girerken

Serdar SANDER

T.C. Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Cerrahisi ve Ürolojisi Kliniği, İstanbul

Öz

Amaç: 30.yılına giren Çocuk Cerrahisi Dergisi'nin (ÇCD) bu süre içindeki işlevi ve karşılaştığı sorunların belgelenmesi, olası çözüm yollarının tartışılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: ÇCD'nin geride kalan 29 yıl içinde çıkmış olan 72 sayısından 71'i (H. B. Eckstein anısına çıkarılan özel sayı dışarıda tutularak) tüm yönleriyle incelenmiştir.

Bulgular: Yayımlanan toplam 781 yazının %65,5'i klinik araştırma, %34,5'u olgu sunumları şeklindedir. Yazıların yalnız %10'u deneysel çalışma olup, %30'u da ulusal Çocuk Cerrahisi (ÇC) kongrelerinde sunulmuş çalışmalardır. Yazılarda toplam 3589 yazar adı vardır ve yazı başına ortalama 4,5 yazar düşmektedir. Kullanılan 11583 kaynağın yılları incelendiğinde yazılarda ortalama 12 yıl (en yeni 4, en eski 29 yıl) eskilikte kaynakların kullanıldığı belirlenmiştir. Dergimizde 110 (%14) yazıda birinci isim ÇC dışı bir daldan olup en sık Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları'na ait yazılar çıkmıştır. ÇC merkezlerinin ortak çalışmaları tüm yazıların % 8'ini oluşturmaktadır.

Yazı konuları arasında mide-barsak sistemi %33 ile başı çekmekte bunu %18 ile ürogenital sistem izlemektedir. Çocuk cerrahları yazılarında en sık Patoloji olmak üzere 38 ayrı tıp dalı ile işbirliği yapmıştır. İlk isim çocuk cerrahı olan 671 yazının %66'sı uzmanlık eğitimi veren merkezlere ait olup, üniversiteler arasında Ege Tıp ve Cerrahpaşa Tıp, devlet hastaneleri arasında Dr. Sami Ulus ve Şişli Çocuk Hastanesi başı çekmiştir.

Dergimizde 29 yılda 13 editör, 22 yardımcı editör sorumluluk üstlenmiş, çıkarılması gereken yılda 3 sayı hedefine ancak 18 yıl için ulaşılabilmiştir. Dergi 9 yıl Embase/Excerpta Medica'da, 7 yıl ise TUBİTAK dizininde yer almış olup şu anda herhangi bir dizinde yer almamaktadır.

Sonuç: Sağlıklı bir "yenidoğan" olarak yaşama atılan ve alanında tek olan dergimiz, tümümüzün sorumlu olduğu bir süreçte ne yazık ki "hasta çocuk" haline gelmiş olup yaşayp gelişebilmesi için tüm ÇC topluluğunun sorumluluk olarak fazladan çaba harcamasını hak etmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuk Cerrahisi Dergisi (ÇCD), yayın özellikleri, sorunlar, çözümler

Alındığı tarih: 14.04.2016

Kabul tarihi: 21.04.2016

Yazışma adresi: Doç. Dr. Serdar Sander, T.C. Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Cerrahisi ve Ürolojisi Kliniği, İstanbul
e-mail: mhssander@gmail.com

Abstract

Journal of the Turkish Association of Pediatric Surgeons: at the beginning of the 30th year

Aim: The aim of this study is to document the functions and characteristics of the Journal of the Turkish Association of Pediatric Surgeons (JTAPS) in the last 29 years, and, to discuss the problems encountered in these years for sustaining and developing it.

Material and Method: All of the 72 issues, except the special issue published in memoriam of H.B.Eckstein, were evaluated for all structural and scientific aspects.

Results: There were 781 papers in 71 issues, 65.5% of them were clinical research studies, and 34.5% were case reports. Experimental studies consisted 10% of total, and, 30% of the papers had been presented in Turkish National Congresses of Pediatric Surgery. There were 3589 authors that reflected an average of 4,5 authors per paper. A total of 11583 references had been used in these papers, and average publishing dates of these were 12 years older than publishing years of the studies. 110 studies had been written by other medical specialties. Only 8% of the published papers were products of multicentered studies. Gastrointestinal system was the leading subject in the studies with 33% frequency, followed by genitourinary system with 18% frequency. The most common collaborated medical field was histopathology among 38 different branches. In 671 papers, the first author was a pediatric surgeon, and 66% of these studies were published by pediatric surgical teaching centers.

In the past 29 years; 13 editors and 22 co-editors shared responsibility for maintaining the journal. In spite of all efforts, the main target to publish 3 issues in one year was reached in only 18 years, thus 71 issues were published instead of 87. JTAPS was indexed in Embase/Excerpta Medica for 9 years, and TUBİTAK's (Scientific and Technological Research Council of Turkey) Turkish Medical Index for 7 years in the past, but it's not indexed in any medical index since 2009.

Conclusion: Our journal, which is unique to pediatric surgery in Turkey, was born with great efforts as a healthy newborn in 1987. After 29 years, this baby became an "ill child". All pediatric surgeons in our country must take on responsibility for resuscitating and developing this child.

Key words: Journal of the Turkish Association of Pediatric Surgeons (JTAPS), publishing characteristics, problems, solutions

Giriş

Bilimsel yayınlardan kitaplar birikerek genel kabul görmüş bilginin yayılmasını, dergiler ise yeni üretilmiş, kitaba girmeye aday bilginin başkaları tarafından kontrol edilerek geliştirilmesini amaçlar. Sonuçta dergiler olmadan kitaplar da olmaz ve hangi dergide olursa olsun, her yazı, bilimsel birikimin kalıcı bir bileşeni haline gelir. Bunun en çarpıcı kanıtı Mendel'in yerel bir dergide yayınladığı kalıtım yasaları ile ilgili çalışmasının sonradan "keşfedilerek" hak ettiği değeri bulmasıdır.

Dergi yazarlarının yazı yazma nedenlerinin başında kendi birikimlerini paylaşma ve alan çalışanlarının tartışmasına sunmanın gelmesi gerektiği halde, bu konuda yapılan çeşitli anketlerde ön sıraları alanındakilerle ilişki kurma, kariyer elde etme, prestij sağlama ve maddi çıkar-ödül elde etme gibi beklentilerin aldığı, ülkemizde ise ne yazık ki önceliğin -uzmanlık öğrencilerinde bile- akademik yükselme sağlama olduğu belirlenmiştir ^(1,2).

Yazı yazma gerekçelerinin görece azlığına karşın dergi okurlarının, dolayısıyla olası yazarlarının bir dergiden beklentileri neredeyse sınırsızdır. En sık belirtilen istemler arasında derginin düzenli çıkması, kolay okunur, ulaşılır ve hakemlerinin güvenilir olması, ülke sorunlarına-güncel konulara yer vermesi, günlük pratikte yararlanılabilecek bilgiler içermesi, dizinlerde yer alması, söz sahibi kişilerin derlemelerini yayınlaması, yeni kitap tanıtımları yapması, pratik kılavuzlar vermesi, alandaki hukuksal sorunlara da eğilmesi, bilimsel etkinlikleri düzenli şekilde duyurması, alandan haberler vermesi hatta iş bulma konusunda yardımcı olabilecek bilgiler-ilanlar içermesi bulunmaktadır ⁽³⁾.

Bu çalışmanın amaçlarından biri tüm olumsuz koşullara karşın 30.yılına giren ÇCD'nin görevlilerinin ve yazarlarının bu süre içinde yerine getirdikleri işlevin belgelenmesi ve asıl amacı da dergimizin yaşatılıp geliştirilebilmesi için yapılması gerekenlerin tartışmaya açılmasıdır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmada ÇCD'nin 29 yıl içinde çıkmış olan 72 sayısından 71'i (H.B. Eckstein anısına çıkarılan özel sayı dışarıda tutularak) tüm yönleriyle incelenmiş; dergilerin yapısı, yayınında görev alanlar, yazıların konuları, ait oldukları kurumlar ve yazarları, kaynakları gibi tüm yapısal özellikleri değerlendirilmiştir.

Bulgular

Genel Özellikler: 1987'de Pediatrik Cerrahi Dergisi adıyla yayınlanmaya başlayan, 19. cildin ilk sayısından (2005) itibaren Çocuk Cerrahisi Dergisi (ÇCD) adını alan dergimiz, 6. cildin 1. sayısından itibaren (1992) Türkiye Çocuk Cerrahisi Derneği'nin (TÇCD) resmi yayın organı olmuştur. Başlangıçta net bir yayın dili politikası belirlenmeyen dergide giderek yerli merkezlerden de İngilizce yazı kabul edilmeye başlanmış; 8. cildin son sayısında (1994) İngilizce Yazarlara Bilgi sayfası eklenmiş, 14. cildin 1. sayısında (2000) ulusal merkezlere ait yazıların sadece Türkçe yayınlanacağı duyurulmuş ve 20. cildin 2. sayısından itibaren (2006) İngilizce Yazarlara Bilgi sayfası kaldırılmıştır.

14. cildin 1. sayısından (2000) itibaren Embase/Excerpta Medica'da yer almaya başladığı duyurulan dergide bu not 23. cildin 3. sayısında (2009), aynı şekilde 16. cildin 1. sayısında (2002) dış kapağa konmuş olan "TUBİTAK tarafından dizinlendirilmektedir" notu da 23. cildin 1. sayısında (2009) kaldırılmıştır.

16. cildin 1. sayısında (2002) içindekiler bölümünde ilk kez Pediatrik Üroloji altbaşlığı kullanılmış, 24. cildin 2. sayısından (2010) itibaren yazıların klinik araştırma, olgu sunumu, derleme şeklinde altbaşlıklarla sınıflandırılması başlamış, 25. ciltte (2011) dış kapakta bulunan TÇCD'nin altına Pediatrik Üroloji Derneği de eklenmiştir.

Kuruluş, İşleyiş, Editörler: Her biri 1-12 sayı arasında değişen 12 dönemde 13 kişi editörlük yapmıştır (Tablo 1). 8. cildin 3. sayısı (1994) ile 12. cildin son sayısı (1998) arasındaki 8 sayıda Dr. S.H. İskit tarafından yürütülen Editör Asistanlığı görevi daha sonra kaldırılmıştır.

Yardımcı editörler: Dergide 2. cilt (1988) ile 4. cildin 3. sayısı (1990) arasındaki 3 yılda çıkan 8 sayıda yardımcı editör görevlendirilmemiş, bunun dışında kalan 14 dönemde ise 22 kişi yardımcı editör olarak görev yapmıştır (Tablo 2).

İngilizce redaktör: 13. cilt (1999) ile 16. cildin 2. sayısına (2002) dek çıkarılan 8 sayıda Dr. G. Topuzlu-Tekant'ın yürüttüğü bu görev için de daha sonra yeni bir görevlendirme yapılmamıştır.

İstatistik danışmanı: 16. cildin 2. sayısı (2002) ile başlatılan bu görevlendirme A. Dirican tarafından son 36 sayıdır yürütülmektedir.

Misafir editörler: 1. cildin 2. sayısında (1987) ABD, Almanya ve İsveç'ten 1'er kişi olmak üzere 3 kişi ile başlayan bu görevlendirme 4. cildin son sayısında (1990) 11 ülkeden 19 kişiye çıkmış, 9. cildin (1995) sonundan itibaren kaldırılmış olup en son 25. cildin 2+3. sayısında (2011) Ankara Tıp Fakültesi, ÇÇ ABD'den 2 kişi misafir editör olarak görev yapmıştır.

Dergi hakemleri: 1987-1990 arasında "Danışma Kurulu", 1991-1999 arasında "Katkıda Bulunan Editörler", 2000-2009 arasında "Yayın Danışma Kurulu" ve 2010'dan itibaren "Danışma Kurulu" adı altında listelenmişlerdir. İlk 4 yılda görev yapan Danışma Kurulu'nda 18'i ÇÇ dışı dallardan olmak üzere 25 kişi yer alırken daha sonraki kurulların tamamı çocuk cerrahlarından oluşmuş, 2005'te görev alan kişi sayısı 28 ayrı şehirden 100'ü aşınca 2006'da dergide tüm isimlerin sıralanması uygulaması kaldırılmıştır. 2010'dan itibaren 7 bölgeden 27 kişi ile yeniden yapılandırılan Danışma Kurulu halen 29 kişi ile görevi sürdürmektedir.

Yayınlanma özellikleri: 29 yılda çıkması gereken 87 sayı yerine ancak hedefin %82'si olan 72 sayı çıkarılabılmış olup bunlardan ikisi; ülkemizde yapılan 6. Uluslararası ÇÇ Kongresi'ne ayrılan (Cilt 3, No 2, 1989) ve H.B.Eckstein anısına çıkarılan (Cilt 9, No 1, 1995) olmak üzere özel sayılardır. 1992-1999 arasındaki 8 ve 2011-2013 arasındaki 3 yıl olmak üzere 29 yılın 11'inde yıllık 3 sayı hedefine ulaşılamamış; bu

11 yılın 5'inde yılda 1 sayı, 6'sında ise yılda 2 sayı çıkarılabılmıştır.

Yazı özellikleri: Çalışmada H.B. Eckstein anısına çıkarılan özel sayı dışında tutularak 71 sayı incelenmiştir. Çıkan 781 yazının 512'si (%65,5) klinik araştırma, 269'u (%34,5) olgu sunumudur. 88 yazı (%11) İngilizce olup bunların 62'si (%70) ulusal merkezlere aittir. Dergide başka ülkelerden gönderilen son yazılar 11. ciltte (1997) yayınlanmıştır. Yazıların 76'sı (%10) deneysel, 235'i ise (%30) ulusal ÇÇ kongrelerinde sunulmuş çalışmalardır. Bu rakamlara göre dergimizde sayı başına 7'si klinik çalışma ve 4'ü olgu sunumu olmak üzere ortalama 11 yazı düşmektedir. İlk 13 yılda tüm sayılarda bu rakamlara ulaşıldığı hatta geçildiği halde sonraki 16 yıldan sadece 4'ünde ortalamaya ulaşılabılmıştır.

Yazılarda toplam 3589 yazar adı vardır, yazı başına ortalama 4,5 yazar düşmekte ve bu sayıda yıllara göre belirgin bir artış/eksilme eğilimi gözlenmektedir. 64 (%8) yazı tek, 62 (%8) yazı ise 7 ve daha fazla yazarlıdır. 337 (%43) yazıda yazarlar arasında ÇÇ dışı dallardan kimse bulunmamaktadır. ÇCD'de toplam 18 tane "Editöre Mektup" yayınlanmış olup bunların yalnız 1'i son 10 yılda çıkmıştır (Tablo 3).

Yazılarda toplam 11583 kaynak kullanılmış olup, yazı başına ortalama 15 kaynak düşmektedir. 781 yazının 450'sinde (%58) Türk yazarlı kaynak kullanılmıştır. Kullanılan kaynakların her cilt/yıl için çıkarılan ortalama yıl dökümlerinde; ÇCD'deki yazılarda yayın yılına göre ortalama 12 yıl (en yeni 4, en eski 29 yıl) eski olan kaynaklar kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 4).

110 yazıda (%14) 1. isim ÇÇ dışı bir daldan olup dergide yazısı bulunan 20 ÇÇ dışı dal arasında Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Patoloji başı çekmektedir (Tablo 5).

Yazı yazılan alanların başında bekleneceği gibi sindirim sistemi gelmekte, son yıllardaki belirgin ilgi artışına karşın, ürogenital sistem yazıları hala bu sistemin neredeyse yarısı kadar yazı konusu olmaktadır. Klinikte en sık karşılaşılan sorunlardan apandisit/

invajinasyonlar ve kist hidatiklerle ilgili yazılar da sırasıyla 31 (%4) ve 13 (%2) ile beklendiğinden azdır (Tablo 6).

İlk isim çocuk cerrahı olan 671 yazı, 73 merkeze ait olup bunlardan 48'i (%66) eğitim veren merkezler, 25'i (%34) ise devlet hastaneleri ve özel kuruluşlardır. 5 üniversite kliniği 199 yazı ile ÇÇ yazılarının %30'unu, 5 üniversite dışı klinik 81 yazı ile ÇÇ yazılarının %12'sini ve bu 10 merkez toplam 280 yazı ile tüm ÇÇ yazılarının %42'sini yazmıştır (Tablo 7, Tablo 8).

ÇÇ yazılarının (n=671) 56'sı (%8) birden fazla ÇÇ merkezinin işbirliğinin ürünüdür. 45 yazıda 2, 9 yazıda 3 ve 2 yazıda 4 ÇÇ merkezi birlikte çalışmıştır. İşbirliğinin en sık 2 üniversite kliniği arasında yapıldığı (21 çalışma), bunu 14 çalışma ile 2 devlet hastanesi arasındaki ortak çalışmaların izlediği belirlenmiştir. Çok merkezli ÇÇ çalışmalarda Cerrahpaşa Tıp (10 yazı), Dicle Üniversitesi (9 yazı) ve Celal Bayar Üniversitesi (7 yazı) başı çekmektedir. 671 yazının 381'inde (%57) yazarların dalları ayrı ayrı belirtilmiş olup buna göre çalışmalarda en sık Patoloji olmak üzere 38 ayrı dala işbirliği yapılmıştır (Tablo 9).

Tartışma

Bilimsel dergiler seslendikleri kitleye göre ulusal ve uluslararası olmak üzere ikiye ayrılabilir. Uluslararası dergilerde ilgili alanın genel sorunlarına yönelik çalışmalar ön plandadır. Ulusal dergilerde ise öncelikle ilgili alanda ülkeye özgü sorunların ve çözüm yollarının tartışılması, alan çalışanlarına uygulamaya giren yeni yöntemlerin bildirilmesi ve ülkenin o alanda söz sahibi kişi veya merkezlerinin deneyim ve yorumlarından yararlanılmasının sağlanması hedeflenir.

Çoğunlukla gözardı edilmesine karşın ulusal dergilerin temel işlevlerinden biri de kişilerin derginin basım-yayın sürecinde görev alarak dergicilik ve bilimsel yazı değerlendirme becerilerini, anadillerinde sözlüğe-çevirmene gerek duymadan içselleştirebildikleri birikimlerine dayanarak yazabilmenin rahatlığı

ile de bilimsel yazı yazma becerilerini geliştirebilmelerini sağlamaktır.

Her bilimsel dergi varlığını sürdürebilmek için olabildiğince geniş bir okur ve yazar kitlesine ulaşabilmek zorunda olup bunun başlıca koşulu çeşitli dizinlerde yer alarak tanınmasıdır. Bu yönden bakıldığında "ulusal" bir derginin ilk ve erken hedefi ulusal dizinlere, uzun dönemdeki hedefi ise uluslararası dizinlere girmektir.

Üniversitemizde üst düzeyde öğretim görevlisi sıfatı taşıyan ama ulus ve anadili bilincinden yoksun, kendine ve kendi insanlarına güven duymayan, bilimin dilinin değil yöntemlerinin evrensel olduğunu anlayamamış kişilerin; "Ulusal dergilerin hakemleri yabancı, dilleri İngilizce olmalıdır" (4), "Bilim dili İngilizcedir; ulusal dergilere yazı yazarlar yabancı dil bilgisi yetmeyen, tembel, bilimsel düzeyi yetersiz ve kapasitesiz kişilerdir" (5) gibi görüşlerinin de katkılarıyla 1996'da uygulamaya konan Akademik Yükseltme ve Atamalarda Değerlendirme Kriterleri ile getirilen ve bu yayınlara daha fazla puan verilerek özellikle desteklenen dış yayın yapma zorunluluğu; ülkemizdeki bilimsel yeterliliği tamamen yabancılara havale etme gibi kabul edilemez bir duruma yol açmıştır. Bunun en düşündürücü sonuçları bilimi başkaları için üretir hale gelmemiz, ülkemizde üretilen bilgiye ancak yabancı kaynaklardan ulaşarak yabancılaşmamız ve anadilimizde yazmayı ikinci sınıf bir işmiş gibi görmeye başlamamızdır.

Tüm bu olumsuzluklara, bilimsel-teknolojik göstergeler açısından gelişmekte olan ülkeler arasında yalnız Meksika'ya rakip olabilmemize (6) karşın, ülkemizin son yıllarda yayın sayısı bakımından dünyadaki yerinin 20'li rakamları aşması bir başarı olarak değerlendirilebilir. Ancak; yazılı ve görsel medyasını taşlarla, otlarla ya da yıldızların durumlarıyla mucize tedaviler önerenlerin doldurduğu, biliminsanlarına saygının kalmadığı, bilimin televizyon izleyip son model araba veya cep telefonu edinmek sanıldığı, "ulusal" tıp dizinindeki 156 dergiden yalnız 19'unun yayın dilinin Türkçe olduğu (7) bir ülkede; bu başarının kişisel çabaların ve daha önemlisi bilimsel geleneğin yerleşmesinden çok, yoğun bir

yayın göçünün ve sonuçta biliminsanlarımızın kendi ülkelerine yabancılaşmasının göstergesi olabileceği de unutulmamalıdır.

Dergi yönetimi: Mart 2016 verilerine ülkemizde 452'si TÇCD'ye üye, toplam 678 ÇÇ uzmanı vardır ve ÇCD'nin her sayısı 500 adet basılmaktadır⁽⁸⁾. Dergimizde şimdiye dek Editör ve Yardımcı Editör olarak 35 kişi, yani tüm topluluğumuzun yalnız %5'i görev yapmıştır. Dergi editörlüğünün ne kadar az kişi tarafından ne kadar uzun süre üstlenilirse derginin sürdürülme ve geliştirilmesinde o kadar yararlı olacağı açıktır. Ancak dergimize daha etkin katılım ve sorumluluğun daha fazla kişi tarafından üstlenilmesini sağlamak amaçlarıyla en azından Yardımcı Editör sayısının artırılması düşünülmeli, ayrıca gelecekte editör görevi alacak kişilerin şimdiden yetki belgesi veren kurslara katılmaları sağlanmalıdır.

Dergi canlılığı: Okunan bir dergide hemen her sayıda bulunması gereken Editöre Mektup yazılarının 29 yılda yalnız 18 tane olması; dergimizin yeterli sayıda okuyucuya ulaşamadığının, ulaşsa bile topluluğumuz üyeleri tarafından yeterince ciddiye alınmadığının göstergelerinden biridir. Tam bir sayısal değerlendirme yapılmamakla birlikte ÇÇ merkezlerinin hem ÇCD hem de yerli-yabancı diğer dergilerde çıkan yazılarında ÇCD yazılarının kaynak olarak istisnai olacak kadar az kullanılması da bu görüşleri destekler niteliktedir.

Dikkat çeken noktalardan biri de, ilk 7 ciltte yılda 1-10 arasında değişen sayıda reklam bulunduğu halde 8. ciltten (1994) itibaren dergiye hiç reklam verilmemiş olmasıdır. Derginin şu andaki durumu uygun olmasa da, sürekliliği ve geliştirilmesi-örneğin profesyonel bir İngilizce çevirimele sözleşme yapılması gibi- için ek parasal desteğe gereksinimi olacağı açıktır ve yakın gelecekte bu yönde de çalışma yapılması gerekecektir.

Yazı sayısı: ÇCD'nin şu anda temel sorunu gelen yazı sayısının yetersizliğine bağlı olarak her yıl uygun biçimde 3 derginin düzenli olarak çıkarılamamasıdır. Normalde dizinlerde yer alabilmek için kabaca her sayıda 5 klinik çalışma, 5'de olgu sunumu olmak

üzere toplam 10 (1 yıl için 30) yazı yeterlidir. Dünya genelinde hakemli dergilerin gelen yazıların %70'ini kabul ettiği bildirilmektedir⁽⁹⁾. Buna göre dergimize yılda yalnız 50 yazı gönderildiği ve bunun %30'unun reddedildiği durumda, kabul edilen 35 yazı ile yıllık 3 sayı zorlanmadan çıkarılabilir. Eldeki veriler sorunun çalışma azlığından değil, derginin işlevini anlamadaki yetersizlikten ve topluluğumuzda yazı yazma alışkanlığının henüz tam yerleşmemesinden kaynaklandığını göstermektedir.

1987-2015 arasındaki 29 ÇÇ ve 6 ÇÜ kongresinde 2244'ü sözlü sunum, 3221'i poster olmak üzere 5465 çalışma sunulmuştur. Basit matematikle bu çalışmaların yarısının uluslararası, kalanın yarısının ÇCD dışı ulusal dergilerde ve bu çalışmada belirlendiği üzere 235'inin ÇCD'de yayımlandığını göz önüne alırsak sonuçta 1248'inin herhangi bir dergide yayınlanmamış olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca 2015 kongresinde toplam 87 merkeze ait sunum varken, dergiye hemen hiç yazı gönderilmemiş olması da düşündürücüdür.

Ulusal kongrelerimizde sıklıkla "Bilimsel makale nasıl yazılır?" başlıklı toplantıların yapılmasının gösterdiği üzere ÇÇ topluluğu üyelerinin bu konuda giderilmesi gereken bir açığı bulunmaktadır. 2007'de düzenlenmiş olan II. ÇÇ Eğitim Kurultayı'nda konuyla ilgili tek cümle bulunmaması dikkat çekicidir⁽¹⁰⁾. Makale yazma eğitiminin, genç uzman adaylarına yaşamlarının en hevesli ve en öğrenmeye açık dönemi olan uzmanlık eğitimi sürecinde verilmesi önemlidir. Ayrıca bu süre içinde öğretim üyelerinin denetiminde en az 1 deneysel çalışmaya aktif olarak katılmalarının ve her yıl 1 Türkçe makale yazmalarının TÇCD tarafından zorunlu eğitim ölçütleri içine alınmasının sorunu kalıcı olarak çözebileceği açıktır.

Yayın dili: Başlangıçta Türkçe ve İngilizce yazılar yayınlanan ÇCD'de 2000 yılından itibaren ülke içinden gelen yazıların Türkçe olmasına karar verilmiş, 2006'da ise İngilizce Yazarlara Bilgi sayfası kaldırılmıştır. Anadilini tam öğrenememiş anaokulu çocuklarına İngilizce öğretmeyi marifet sanan, çağın ancak üniversitelerde İngilizce öğrenimle yakalanabileceği

düşünülen, neredeyse ayakkabı tamircilerinin dükkan tabelalarının bile İngilizce olması doğal karşılanan bir ülkede yaşıyor da olsak; “ulusal” bir derneğin yayın organı anadilinde olmalıdır.

Derginin içinde bulunduğu koşullar göz önüne alındığında bu konudaki en doğru yaklaşım ülke içinden gelen yazıların daima Türkçe, yurt dışından gelen yazıların ise İngilizce yayınlanması, en azından Ortadoğu ve Orta Avrupa ülkelerinden gelmesi olası yazılar için dergiye yeniden İngilizce Yazarlara Bilgi sayfası eklenmesi gibi görünmektedir. Ayrıca dergimizin Türk Tıp Dizini’ne yeniden girdikten sonraki hedefi uluslararası dizinlere girmek olacağından, bu sürecin Türkçe asıl dergiye ek olarak tamamen İngilizce bir e-dergi çıkarılması için hazırlık yapılarak değerlendirilmesi düşünülmelidir.

ÇÇ merkezleri arası işbirliği: Dergide şimdiye dek çıkmış yazıların yalnız %8’inin çok merkezli olması, merkez ve uzman sayısı artışının çocuk cerrahlarının aralarındaki iletişimde kopmaya yol açtığını düşündürmektedir. Bu tip yazıların, özellikle ileriye dönük şekilde uygun planlama ile yapıldıklarında, dalımızın güncel sorunlarının ülkemizdeki durumu ve çözüm yolları ile ilgili net veriler sağlayarak dergiye olan ilgiyi arttıracığı göz önüne alınmalıdır.

Diğer dallarla ilişkiler: ÇÇ dışı tıp dallarının yazıların %14 gibi görece yüksek sayıda çıkmış olması ilk bakışta sevindirici bir durumdur. Ancak bu tip yazılar daha çok derginin başlangıç yıllarında yoğunlaşmış ve giderek kesilme noktasına gelmiştir. Gelişen durumdan diğer dallara ait dergilerin sayılarının artması kadar dergimizin diğer dallara tanıtılmasının yetersizliği de sorumludur.

Çözüm için öneriler:

1. Derginin yaygınlaştırılması, abone sayısının artırılması ve sorumluluğunun daha fazla kişi tarafından üstlenilmesi için Yardımcı Editör sayısı artırılmalı; eğitim merkezi olan her ilde en az 1 yardımcı editör, eğitim merkezi bulunmayan illerde ise yine en az 1 Dergi Temsilcisi görevlendirilmelidir.
2. Editörlüğün kurumsallaşabilmesi için gelecekte

görev alacak editörler şimdiden belirlenerek, gelecekte büyük olasılıkla dizinlerde yer almak için gerekli koşullar arasına katılacak olan editörlük yetki belgesini almak için bu belgeyi veren kurslara katılmaları sağlanmalıdır.

3. Dergiye olan ilgiyi arttırabilmek için daha önce uygulanıp bırakılmış olan “Literatürden Özetler” sayfası yeniden uygulamaya konmalı, ancak her türlü literatüre erişim artık çok kolaylaştığından, bu sayfa her sayıda, seçilmiş olan tek bir konudaki son 1-2 yıllık gelişmeleri içerecek şekilde daha özel ve dar kapsamlı hazırlanmalıdır. Dergide ayrıca ÇÇ ile ilgili yeni çıkan kitap, CD..vb tanıtımları da yer almalıdır.

4. BAPS ve AAPS gibi büyük ÇÇ kongrelerine katılan öğretim üyelerinden dergide yayınlanmak üzere kongrelerin genel bir özetini, ortaya çıkan eğilimleri, yenilikleri vurgulayan; “Kongre Yorumu” sayfası hazırlanması istenmelidir. Aynı uygulama ulusal kongrelerimiz ardında da yapılmalıdır.

5. Ülkemizde ya da yurt dışında düzenlenen kongre dışı her tür bilimsel ÇÇ etkinliğine katılan öğretim üyelerinden de yukarıda olduğu gibi, toplantıyı özetleyip yorumlayan sayfalar hazırlanmasının istenmesi düşünülmelidir.

6. Yazı dilimizde karşılaştığımız sorunların tartışılması ve ortak çözüm yollarının bulunması için dergide bir “Dil Sayfası” oluşturulmalıdır. Dergide kabul edilen yazıların Türkçe yönünden düzeltilmesi için bir “Türkçe Düzeltmeni” görevlendirilmeli, her yılın sonunda o yıl kabul edilmiş yazılardan en az Türkçe düzeltme gerektiren yazının sahibine en azından bir kitap hediye edilerek konuya dikkat çekilmesinin sağlanması da düşünülmelidir.

7. Her yılın ilk sayısında o yıla ait ÇÇ ile ilgili bilimsel etkinliklerin tam bir listesinin yayınlanması sağlanmalıdır.

8. Dergide her sayıda olmasa bile ÇÇ kliniklerindeki gelişmeler-değişiklikler, yeni atamalar, akademik yükselmeler, kazanılan ödüller..vb konularda toplu-

luğa bilgi veren sayfaların hazırlanması düşünülmelidir.

9. Resmen olmasa bile, tüm eğitim kliniklerinin uzmanlık öğrencilerine her yıl dergimize 1 tane Türkçe yazı yazmayı zorunlu tutmasının sağlanması, hem kongrelerde sık sık bilimsel makale yazma oturumlarının yapılmasını önleyecek hem de uzmanlık öğrencilerinin bilimsel hevesini kamçılacak bir önlemdir.

10. Her yılın sonunda dernek internet sayfasında yapılacak bir anketle ÇCD’de yayınlanmış yazılar arasında en başarılı bulunanın seçilerek sahibine sembolik de olsa bir ödül verilmesi sağlanmalıdır.

11. Ulusal kongrede mutlaka dergi masası açılmalı, derginin sorunlarının tartışılacağı düzenli ÇCD oturumları geleneksel hale getirilmelidir. Bu tip bir oturum, özellikle 2016 kongresinde, TUBİTAK dizinine yeniden girebilmek için yapılması gerekenlerin ayrıntıları ile tartışılması için çok gerekli ve acil hale gelmiştir.

12. Dergi derneğimizin yayın organı olduğundan, her yıl son sayıda TÇCD ve ÇCD çalışma raporlarının özetlendiği bir sayfa bulunmalıdır.

13. ÇCD, TUBİTAK dizinine yeniden girdikten sonra, uluslararası dizinlerde, ulusal özelliğini ve Anadolu’yu yitirmeden yer almasını sağlamak için gündeme gelmesi gereken, tamamen İngilizce bir e-dergi hazırlayabilmek için yapılması gerekenler şimdiden tartışmaya açılmalıdır.

Sonuç

1987’de büyük umutlar ve az sayıda insanın özverişiyle yayınlanmaya başlayan, hocalarımız tarafından “yenidoğan” olarak nitelenen ve alanında “tek” olan dergimizin günümüzdeki durumu ne yazık ki “çoklu edinsel hastalığı olan çocuk” nitelenmesine uymaktadır. İnsanlar yalnız puan almak ya da akademik sıfat kazanmak için bilimsel çalışma yapmayacağına göre ÇCD’nin durumunu ülkemizde uygulanmakta olan yayın politikaları (!) ile açıklamak kolaycılık olur.

Temel sorun ÇC topluluğunun, mesleki açıdan birkaç ay sonrası için bile plan yapmanın giderek güçleştiği bir ülkede, yaşı 30 yılı bulan “ulusal” bir derginin yayınının sürdürülmesi ve geliştirilmesinin gerçekte ne anlam taşıdığına ayırdına varamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bir ülkede bilimsel düşünce geleneği yoksa o ülkenin yalnız yabancı dildeki yayın sayısını arttırarak bilim dünyasında kendine yer edinebileceğini düşünmek bir hayaldir. Bu geleneği oluşturmanın yolu bilimi topluma mal etmekten geçer; bunun temel bileşeni anadilinde bilim yaparak öncelikle bilimsel düşünce ve yaklaşımı içselleştirip yaygınlaştırmak sonra da “ulusal” bilimi “uluslararası” bilime katkıda bulunacak konuma yükseltmektir.

Her zaman ülkemizde bilimsel yayın alanında önde gelen dallardan biri olmamızla övündüğümüz halde⁽¹¹⁾, 80’in üzerinde merkezde çalışan sayıları 650’yi aşan çocuk cerrahinin bir yılda yayın için kabul edilebilecek nitelikte, 20’si klinik çalışma, 20’si olgu sunumu olmak üzere 40 Türkçe yazı yazamaması kabul edilebilecek bir durum değildir.

Hasta bir çocuğun ölümüne seyirci kalma utancını yaşamamak, dergimizi gelecek kuşaklara en azından “sağlıklı bir ergen” şeklinde devredebilmek için topluluk olarak yapmamız gerekenlerin bir bölümü yukarıda tartışılmıştır. Bundan sonra görevimiz; ÇCD’nin sorumluluğunu dernek/dergi görevlileri ile birlikte üstlenmeye, sorunlar ve çözüm yolları üzerinde düşünüp tartışarak doğruları bulmaya uygulamaya ve en önemlisi yazılarımızla katkıda bulunmaya olabildiğince acil şekilde başlamamız olmalıdır.

Kaynaklar

1. Gökçe-Kutsal Y, Aslan D, Özyurt S, Yılmaz O. Süreli yayın yazarı ve okuru ne ister? 9. Ulusal Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyumu, Editörler Toplantısı. Ankara, 2011.
2. Özdemir O, Gökçe-Kutsal Y. Bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. 8. Ulusal Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyumu. Ankara, 2010.
3. Uluoğlu C. Süreli yayın okuru ne ister? 9. Ulusal Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık Sempozyumu, Editörler Toplantısı. Ankara, 2011.

4. Büyükbingöl E. Bilimsel yayınlar komedisi. Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi 27.8.1994.
5. Pöğün Ş. Bilimi sulandırma çabaları. Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi 15.4.1995.
6. Eşiyok BA. Türkiye'nin bilim ve teknolojideki yerine kısa bir bakış. Herkese Bilim Teknoloji. 8.4.2016, Sayı 2, sayfa 11.
7. TÜBİTAK/ULAKBİM Tıp Veri Tabanı dergi listesi. <http://cabim.ulakbim.gov.tr/tr-dizin>. 30 Mart 2016'da girilmiştir.
8. Prof. Dr. Gonca T. Tekand: Kişisel görüşme. 16.3.2016
9. Özmen V, Soran A, Güler N, Besim H. Türkiye'de sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık-Sorunlar. *Meme Sağlığı Dergisi* 2012;8:163-165.
10. Çocuk Cerrahisi II. Eğitim Kurultayı kitabı, 2007, Ankara. www.tccd.org.tr/docs/2cceregtkriyktb
11. Tanyel FC. Ülkemizden Çocuk Cerrahisi'ne katkılar. Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 14.9.2002